

Hanteringen av djurkadaver och annat animaliskt avfall

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett tiotal motionsyrkanden om hanteringen av animaliskt avfall. Motionerna går i huvudsak ut på att det bör införas nationella undantag eller särlösningar för Norrlandslänen såvitt avser EU:s regelverk för bortskaffande och bearbetning av animaliskt avfall. Några motioner tar också upp behovet av behandlingskapacitet för animaliskt avfall. Utskottet anordnade en utfrågning den 16 januari 2001 för att införskaffa information om BSE-läget i stort inom EU samt om hanteringen av animaliskt avfall i Sverige.

Motionerna avstyrks med hänvisning bl.a. till att stora delar av norra Sverige omfattas av generella undantagsbestämmelser i detta avseende. Vad gäller behandlingskapaciteten för animaliskt avfall hänvisar utskottet till att jordbruksministern nyligen förordnat en utredare att se över frågan.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Ärendet och dess beredning.....	4
Utfrågning	4
Utskottets överväganden	5
Utskottets förslag i korthet.....	5
Regelverket för hantering av animaliskt avfall	5
Behandlingsanläggning för animaliskt avfall	7
Särskilda yttranden.....	9
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Motioner från allmänna motionstiden 1999.....	11
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Regler för hantering av animaliskt avfall i norra Sverige m.m.

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:MJ222 yrkande 9, 1999/2000: MJ512, 1999/2000:MJ514, 2000/01:MJ233 yrkande 27, 2000/01:MJ254, 2000/01:MJ258 yrkande 5, 2000/01:MJ527 yrkandena 1 och 2 och 2000/01:MJ532.

2. Behandlingsanläggning för bearbetning och bränning av animaliskt avfall

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ225 och 2000/01:MJ528.

Stockholm den 6 februari 2001

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulf Björklund (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Jonas Ringqvist (v), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Lars Lindblad (m) och Carina Ohlsson (s).

Ärendet och dess beredning

Utfrågning

Utskottet anordnade den 16 januari 2001 en utfrågning med representanter för Statens jordbruksverk och Konvex AB samt länsveterinären i Jämtlands län angående BSE-krisen i EU, regelverket för hantering av animaliskt avfall samt vissa frågor rörande behandlingsanläggningen för animaliskt avfall vid Stenstorp i Västergötland.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner (s, m, c) om särlösningar eller undantag för norra Sverige när det gäller föreskrifterna om insamling och bearbetning av animaliskt avfall. Utskottet hänvisar till att mer än två tredjedelar av berörda län omfattas av generella undantagsbestämmelser och att det dessutom finns möjlighet till dispens i enskilda fall. Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår motioner om behandlingsanläggningar för animaliskt avfall med hänvisning till en av jordbruksministern nyligen tillsatt utredning i ämnet.

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas ett tiotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 respektive 2000 om hanteringen av slaktavfall och kadaver. I de flesta motionerna framhålls behovet av särlösningar för Norrland när det gäller föreskrifterna om insamling och bearbetning av animaliskt avfall. Sådana yrkanden framförs i motionerna 1999/2000: MJ222 (c) yrkande 9, 1999/2000: MJ512 (c), 1999/2000: MJ514 (m), 2000/01: MJ233 (c) yrkande 27, 2000/01: MJ254 (s), 2000/01: MJ258 (m) yrkande 5, 2000/01: MJ527 (c) yrkandena 1 och 2 och 2000/01: MJ532 (m). Flera motionsyrkanden går ut på att samtliga församlingar i Norrland bör få permanent undantag från EU:s krav på insamling av självdöda djur och annat animaliskt avfall.

I några motioner understryks att den behandlingsanläggning som för närvarande finns i Stenstorp inte ger tillräcklig kapacitet (2000/01: MJ528, kd) och att det behövs en särskild destruktionsanläggning i Norrland (2000/01: MJ225, c).

Det huvudsakliga regelverket på detta område finns i direktiv 90/667/EEG om bortskaffande och bearbetning av animaliskt avfall. De för Sverige gällande tillämpningsföreskrifterna finns i Statens jordbruksverks författning SJVFS 1998:34 med ändringar bl.a. i SJVFS 2000:150.

Regelverket för hantering av animaliskt avfall

Utskottet erinrar inledningsvis om att det aktuella direktivet och de beslut som senare fattats inom EU främst syftar till att motverka spridning av TSE (transmissibel spongiform encefalopati) och då särskilt BSE (bovin

spongiform encefalopati, den s.k. galna ko-sjukan) och andra smittsamma djursjukdomar. Enligt regelverket skall allt animaliskt avfall, både s.k. högriskavfall och s.k. lågriskavfall, samlas in och bearbetas i särskilda anläggningar. För den del av det animaliska avfallet som definieras som specificerat riskmaterial (SRM) finns särskilda regler som omfattar både slakten, transporten och den slutliga avfallshanteringen.

Enligt direktivet finns vissa möjligheter att besluta om nationella undantag om det berörda animaliska avfallet härrör från platser som är svåra att nå eller kvantiteten och avståndet inte gör det berättigat att ta vara på avfallet. I sådana fall kan den nationella myndigheten medge att avfallet bortskaffas genom bränning eller nedgrävning.

I de nationella föreskrifterna (SJVFS 2000:150) finns dels bestämmelser om generella undantag från kravet på bearbetning/förbränning av animaliskt avfall i en speciell anläggning, dels regler om undantag i speciella fall enligt beslut av Jordbruksverket eller berörd länsstyrelse. De generella undantagen tar bl.a. sikte på enstaka smådjur som har dött eller avlivats utan att smittsam sjukdom har misstänkts. Jordbruksverket har vidare beslutat att självdöda eller avlivade djur i besättningar som är belägna i de församlingar som anges i bilaga 1 till SJVFS 2000:150 inte behöver bearbetas i en anläggning. Den geografiska räckvidden av de undantagna församlingarna motsvarar för närvarande totalt 37 kommuner (helt eller delvis) i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. I nu angivna fall får det animaliska avfallet grävas ned på en plats som anvisats av den myndighet som utövar tillsyn på området, eller på en godkänd avfallsdeponi. Utöver de generella undantagen finns möjlighet för Jordbruksverket eller, i den utsträckning verket bestämmer, länsstyrelsen, att medge att animaliskt avfall får grävas ned på motsvarande sätt om bl.a. det animaliska avfallet härrör från platser som är svåra att nå eller kvantiteten och avståndet gör att det inte är motiverat att ta hand om avfallet. Länsstyrelsen kan vidare medge att självdöda eller avlivade hästdjur får grävas ned eller omhändertas genom kommunal avfallshantering.

Vid en interpellationsdebatt den 10 november 2000 framhöll jordbruksministern att undantagen omfattar mer än två tredjedelar av Norrlands yta (72 %) och att dispens i särskilda fall kan medges i den resterande tredjedelen.

Vid utskottets utfrågning den 16 januari 2001 framkom bl.a. att de undantagna områdena utgörs av församlingar i Norrland och Svealand med relativt låg djurtäthet och att Jordbruksverket för närvarande ser över gränsdragningen. De berörda länsstyrelserna har fått i uppdrag att avge yttranden i frågan till verket. Det framhölls att Sverige gentemot EU har en förpliktelse att bevaka den epidemiologiska statusen i hela landet och att det av den anledningen knappast kan komma i fråga att helt undanta stora delar av landet. Det kan tilläggas att de fem Norrlandslänen tillsammans motsvarar 58 % av Sveriges landareal.

Utskottet konstaterar att de aktuella motionerna i större eller mindre utsträckning är tillgodosedda genom de nationella föreskrifter som redovisats ovan och genom den översyn som pågår i Jordbruksverket. Utskottet hänvisar också till den utredning angående kapacitetsbehovet för behandling av animaliskt avfall som redovisas i det följande. I övrigt bör framhållas att frågorna enligt gällande beslut om ansvarsfördelningen skall avgöras på myndighetsnivå. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000: MJ222 (c) yrkande 9, 1999/2000: MJ512 (c), 1999/2000: MJ514 (m), 2000/01: MJ233 (c) yrkande 27, 2000/01: MJ254 (s), 2000/01: MJ258 (m) yrkande 5, 2000/01: MJ527 (c) yrkandena 1 och 2 och 2000/01: MJ532 (m).

Behandlingsanläggning för animaliskt avfall

Vid utfrågningen den 16 januari informerades utskottet även om förhållandena vid behandlingsanläggningen i Stenstorp som drivs av Konvex AB. Företaget genomför för närvarande studier av ny teknik för att omhänderta kadaver genom direkt bränning. Syftet är att anläggningen i Stenstorp skall läggas ned och ersättas med en eller flera anläggningar.

Enligt det aktuella direktivet 90/667/EEG skall medlemsstaterna för hela eller delar av sitt territorium godkänna en eller flera anläggningar för insamling och bearbetning av högriskmaterial. En medlemsstat får besluta om att anlita en anläggning för bearbetning av sådant material i en annan medlemsstat efter överenskommelse om detta med den andra medlemsstaten.

Såvitt utskottet kan bedöma råder stor enighet om att behandlingsanläggningen i Stenstorp inte har tillräcklig kapacitet för att hantera det animaliska avfall som uppkommer i Sverige. Enligt beslut av Koncessionsnämnden för miljöskydd får företaget årligen bearbeta 16 000 ton animaliskt högriskavfall. Företagets ansökan om att få bearbeta 24 000 ton animaliskt avfall har avslagits av Koncessionsnämnden. Efter överklagande till regeringen har företaget fått tillstånd att bearbeta totalt 18 800 ton under år 2000. Överskjutande kvantiteter förs för närvarande ut till Danmark för bearbetning. Även Finland tar emot visst avfall för bearbetning. Med anledning av BSE-krisen har beslut fattats inom EU som inom kort kommer att innebära att kvantiteten animaliskt avfall som kräver särskild behandling kommer att öka kraftigt.

Jordbruksdepartementet har den 15 december 2000 förordnat en utredare att undersöka bl.a. kapacitetsbehovet för att omhänderta och bearbeta animaliskt högriskavfall och specificerat riskmaterial, hur många anläggningar för ändamålet som bör inrättas och var i landet dessa skall vara belägna. Även omfattningen av ett eventuellt statligt engagemang i frågan skall utredas. Det understryks i beslutet att utförelse av animaliskt avfall till annan medlemsstat endast kan ses som en tillfällig lösning på problemet. Uppdraget skall redovisas senast den 15 april 2001.

Det anförda innebär enligt utskottets bedömning att motionerna 2000/01: MJ225 (c) och 2000/01: MJ528 (kd) inte för närvarande påkallar någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Utskottet utgår från att motionärernas synpunkter beaktas i det fortsatta arbetet och att frågan får en lösning

som tillgodoser både smittskyddsintresset och de berättigade önskemålen om att animaliskt avfall ej skall behöva transporteras så långa sträckor som i dag är fallet.

Särskilda yttranden

1. Hantering av djurkadaver

Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

I Sverige finns bara en anläggning för destruktion av riskavfall från djur, Konvex, belägen i Stenstorp i Västergötland. Anläggningen hade år 2000 koncession att bearbeta 18 800 ton men kapacitet finns för bearbetning av större mängd riskavfall. Koncession för större mängd har avslagits, eftersom anläggningen ligger i samhället och besvärar kringboende starkt. Man har länge sökt efter en annan plats men inte lyckats finna något lämpligt ställe.

5000 ton riskavfall om året har hitintills fraktats till Trondheim i Norge. Nya EU-regler förbjuder frakt av riskavfall utanför EU. Exporten till Norge måste därför upphöra. Avfall lagras nu vid Konvex i Stenstorp som köttmjöl, varav en del går till förbränning. Akut har frågan lösts genom avtal med Danmark, som tar emot svenskt riskavfall för vidare bearbetning. Men om ett fall med BSE upptäcks i Sverige, torde Danmark vägra ta emot det svenska riskavfallet.

De nya EU-reglerna innebär också, att det som klassificeras som riskavfall och specificerat riskmaterial ökar betydligt.

Läget är akut och kan genom ett BSE-fall bli ännu mer akut. Det oroar oss kristdemokrater, att regeringen låtit problemet så länge förbli olöst. En utredning tillsattes i december 2000 och skall vara klar i april 2001. Där ska även omfattningen av ett eventuellt statligt engagemang utredas.

Enligt det aktuella direktivet 90/667/EEG skall medlemsstaterna för hela eller delar av sitt territorium godkänna en eller flera anläggningar för insamling och bearbetning av högriskmaterial. En medlemsstat får besluta om att anlita en anläggning för bearbetning av sådant material i en annan medlemsstat efter överenskommelse. Dessa formuleringar gör det klart, att man inom EU anser, att staten har ett ansvar för att lösa frågan om destruktion av animaliskt högriskavfall.

Kristdemokraterna vill starkt framhålla, att det ligger i samhällets intresse, att riskavfall omhändertas på ett säkert sätt.

2. Hantering av djurkadaver

Eskil Erlandsson (c) anför:

Redan innan den senaste BSE-krisen då allt fler fall av sjukdomen upptäckts i Fastlandseuropa hade BSE ökat uppmärksamheten kring smittskyddsaspekter och hantering av riskavfall. Den nuvarande hanteringen innebär långa transporter för kadaver och annat riskmaterial främst från Norrland då anläggningen för destruktion finns i södra Sverige. Kostnaderna för detta är inte obetyd-

liga vilket försvårar den ekonomiska situationen för bland annat små lokala slakterier. Detta i sin tur leder till att levande djur får transporteras längre. Till detta kan läggas miljöaspekterna vid långa transporter. Vad gäller kadaver- och riskmaterialhanteringen i Norrland är det viktigt att en lösning kommer till stånd som är acceptabel ur smittskyddssynpunkt och som inte allvarligt försvårar för lokala näringsidkare att bedriva sin verksamhet. Dagens situation uppfyller inte dessa båda krav till fullo.

Jag vill i detta sammanhang påpeka vikten av att Sverige får anläggningar med en sådan kapacitet att destruktion av animaliskt avfall kan ske på ett fullgott sätt.

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:MJ222 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av reglerna för kadaverhanteringen i Norrland,

1999/2000:MJ512 av Åke Sandström (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett permanent undantag i norra Sverige från EG-direktivet beträffande insamling av självdöda djur i norra Sverige.

1999/2000:MJ514 av Ola Sundell (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om permanent undantag från EG-direktivet om självdöda djur.

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:MJ225 av Erik Arthur Egervärn (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en destruktionsanläggning för djur i Norrland.

2000/01:MJ233 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om särlösningar för kadaverhanteringen i Norrland.

2000/01:MJ254 av Berit Andnor och Rune Berglund (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om insamling av självdöda djur i norra Sverige.

2000/01:MJ258 av Patrik Norinder och Anne-Katrine Dunker (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om insamling av djurkadaver.

2000/01:MJ527 av Sven Bergström m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en rimligare hantering av djurkadaver och annat animaliskt avfall främst i Norrland.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att samtliga församlingar i Norrland skall undantas från insamlingskravet.

2000/01:MJ528 av Ester Lindstedt-Staaf och Caroline Hagström (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att frågan om destruktion av riskavfall av djur snarast löses.

2000/01:MJ532 av Ola Sundell och Anders Sjölund (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett permanent undantag för norra Sverige från EG-direktivet om självdöda djur.